

LÁZÁRY RENÉ SÁNDOR

Antipoétika

MŰKEDV-ELLŐ VERS-ELLŐ KESERVE

*Mintha bennem bármely
Szó halomra halna –
Úgy örölget apró
Dolgok lomba malmal*

*Recseg-ropog minden:
Összetört öröklét!
Nyögöm le-lesújtó
Idők tömör öklét!*

*Küszködök s hiába
Szótagszámmal, rímmel:
Dicsergetnek ugyan,
De csak ámmal-ímmel...*

*Dúlt dadogás versem –
Nem jó, csak arányos!
Nem geniál, csak görcs –
Vélné Arany János...*

*Hol túl hideg, hol túl
Heveny érzeménnyel*

Lázáry René Sándor 1859. szeptember 17-én született Kolozsvárott. Latin és francia szakos tanár volt, kiváló romanista hírében állott, de ez nem bizonyított, minden esetre hosszabb ideig hivatalnokként is működött. 1890-től főleg Marosvásárhelyen élt. A várossal szomszédos Marosárpatakon hunyt el 1927 októberében. Negyven verse még 1992 augusztusában került elő a marosvásárhelyi Molter-hagyatékból. A hirtelen, sőt: hihetetlen fölfedezést követő filológiai kutatómunka, illetve a nehéz és szövevényes életrajzi nyomozás eredményeképpen jónéhány eredeti Lázáry-levéltre és elegendő följegyzésre bukkantunk a költő élettársának, későbbi özvegyének, Vajdaréthy Júliának mindedig lappangó hagyatékában... Ám ugyanott további száznyolc költeményre, valamint Marullo Pazzi (későreneszánsz költő és zeneszerző) tizenhét versének Lázáry általi fordítására avagy átköltésére akadtunk... A Lázáry-oeuvre már-már teljesnek látszott, amikor is 1995 júliusában (a marosvásárhelyi Teleki Téka és dr. Vajdaréthy Rabán fíradhatatlan közreműködésének köszönhetően) a Vajdaréthy Júlia-féle kéziratköteg fájoan hiányzó, elveszettnek hitt részeire is rátalálhattunk... Egy szürke notesz és újabb 131 vers! Zömükben fiatalkori próbálkozások, rögtönzések, úti képek, zsengek; illetőleg már kiforrottabb kései költemények, poémák, megkeseredett tréfák, szomorú töredékek: egy felemás életmű törmelékei... Közöttük néhány általunk eddig ismeretlen átköltés avagy fordítás: Sir Andrew Blacksmith (XVIII. századi angol) és Fu An-kung (VIII. századi kínai) költőktől... Az immáron egészenek mutakozó szövegkorpusz földolgozása roppant időigényes, ám folyamatban van. (Közzéteszi: KOVÁCS ANDRÁS FERENC)

Lelkesülget lyrám:
Zengőn vérzem én el...

Híg tudósságokkal
Stílem teletömve:
Túlterjengőz benne
Fokhagymaszag, tömjén!

Munkám sem művesség –
Poros tétel, művi!
Peczéríbb jövőndő
Soronként elnyűvi!

Tüsszentés, ézengés
Egyre mennek nékem:
Bennem semmi s minden
Egymást tartja féken.

Álom és valóság,
Vásott két testvérek,
Lakják lelkeim-elmém,
Ha költésre térek...

Például bús dacczal,
Majdnem divatképpen,
Modernül mit mondjak,
Hogy hazudjak szépen?

„Parnasszus határán,
Vad hellén vidéken
Béhorpadt görög pajzs,
Hold gurul az égen.”

Maros-Vásárhelyt, 1900 decemberében.

Egy kritikushoz

Rideg finomkodás csak
Ítéski nyegle stíled!
Kibúlt szűzlány az elméd:
Csókoktól föl nem éled...
Bölcsészi nyáladzásod
Sötétlő, síri, szittyós:
Dehát Sully-Prudhomme-ból
Sosem lesz Zrínyi Miklós!

Maros-Vásárhelyt, 1901 szeptemberében

Bolond Istók versikéje

*Nem trónolok kortárs kegyeletnek polczán!
Párisban, Miskolczon, esetleg Tapolczán
Kritizálhattátok eleven, vad orczám!
Mindegy Pest vagy Mucsa! Majd az utókor szán!
Mitugrász divatfik, bölcsellő bolhácskák,
Szöködöshettek bátran: már nem zargat mord szám!
Mindegy nekem sánta jambus, laza sorszám!
Osztokodhattok a közös gatyá korczán!*

Maros-Vásárhelyt, 1903 szeptemberében

Magyaross, tizenegyess, nóta

*Elhagyott a kokárdás kis angyalom:
Honsfibúval kiköpök az ablakon...
Megy a csalfa, nem is nézek utána:
Fölnyalja majd a Kulányi kutyája!*

*Elbugatta, szedtevette Kulányi:
Nem hagy engem nyugton, ej, a Kulányi!
Feszt nyomomban sündörög a kutyája:
Ebadiának kilódörög a nyelve...*

*Árvalányhaj, áruamagyar kalapom
Viszi a szél, de sarkában szaladom!
Mégse lépek víg babámnak utána:
Nem vagyok, hej, a Kulányi kutyája!*

*Mondok egyet kokárdás kis angyalom:
Temetőben dől szívemre langy halom!
Húzd rá cigány, hűtlen lón a puttána:
Térden futnék szittya földön uttána,
Mert a magyar nem kulányi kutyája...*

Maros-Vásárhelyt (Corso Kávéház), 1911 augusztusában

Magyar vázlat

*Kezdetben Széchenyi.
Később a Feszty-körkép.
Legvégül szép semmi:
Szétsürgő geszti törpék.*

Maros-Vásárhelyt, 1915 októberében

No, vén legenda!

ADY ENDRÉNEK KÜLDÖM

*Nem voltam úr. Versem se szittya szolgám.
Én szültem őt... És olykor újraszült ő...
Tűnődhettem világunk cziffra voltán:
Beh' vad danáktól viszket, zsong a a fültől!*

*Vátesz se volt, se sámán haza-szolga,
Ki szájánál nagyobbra tátja markát:
Versem csupán en-lábán araszolga,
S csahos kuvaszként sem csóválta farkát!*

*Nem volt lakajom, csicskásom, cselédem
A vers... De romlott véremmel keverten
Szétlüketett... Messzin bomolt elébem,
Mint reszketeg lidércfény régi kertben.*

Maros-Vásárhelyt (a Transsylvaniaiban), 1916. január 27.

Profán látomás

*Én fölkelek szép rügyropogásra,
Bemosdódom büntelen szelekbe,*

*Törülözöm tündér ragyogásba,
Felöltözöm tüzes patyolatba.*

*Lobog ingem hajnalozó fényben,
Fehérlik, mint angyaloknak szárnya.*

*Föltekintek hasadozott égre:
Diadémmal dördülnek a felhők.*

*Hozsannázó seregeim szállnak:
Villámokkal koszorúzott semmik.*

*Vérző nappal kifakad az alkony:
Jeget szóró zápor szegi szélét,*

*S felkötözi, mint fekete kendőt,
Virághadak tágranyílt szemére...*

*S én vetkezem hazug patyolatból,
Kimosdódom hűtlenült szelekből,*

*Törülözöm földi harmatokba -
Fölszületek feszülő rügyekbe.*

Maros-Vásárhelyt, 1918 nyarán